

HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 16639

Tarih : 23.02.2026

41050

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Bolu F Tipi Kapalı Hapishanesi yerleşkesine bitişik konumda faaliyet gösteren beton santralinin çevresel etkileri, basit bir ruhsat ve izin meselesi olarak ele alınamayacak ölçüde ağır bir kamusal sorumluluk alanına işaret etmektedir. Mesele, teknik mevzuata uygunluk tartışmasının ötesinde; özgürlüğünden yoksun bırakılmış mahpusların yaşam hakkı, sağlık hakkı ve sağlıklı çevrede yaşama hakkının fiilen korunup korunmadığı sorundur.

Hapishaneler, kamusal gücün en yoğun biçimde kullanıldığı ve mahpusun kendi yaşam koşulları üzerinde tasarruf imkanının ortadan kaldırıldığı kurumlardır. Bu nedenle devletin yükümlülüğü yalnızca düzenleyici değil, aynı zamanda önleyici ve koruyucudur. Mahpuslar, maruz kaldıkları çevresel riskleri bertaraf etme veya mekânsal olarak uzaklaşma imkanına sahip değildir. Bu durum, idarenin sorumluluğunu sıradan bir çevresel denetim yükümlülüğünün ötesine taşımakta; artırılmış özen ve hassasiyet gerektirmektedir.

Beton santrallerinden kaynaklanan PM2.5 ve PM10 düzeyindeki partikül maddeler, kristalin silika içeren tozlar ve sürekli endüstriyel gürültü; bilimsel literatürde solunum yolu hastalıkları, kronik akciğer hastalıkları, kardiyovasküler rahatsızlıklar, hipertansiyon, uyku bozuklukları ve psikolojik stres ile ilişkilendirilmektedir. Kapalı ve sınırlı alanlarda uzun süreli maruziyet, risk katsayısını yükseltmektedir. Hapishane gibi kapalı mekânsal düzeneklerde bu etkilerin daha yoğun hissedilmesi kuvvetle muhtemeldir.

Bu bağlamda, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği'nin (ÖHD) konuya ilişkin idari makamlara yaptığı başvurular ve yürüttüğü girişimler, sorunun yalnızca varsayımsal değil, somut ve güncel bir risk olarak algılandığını göstermektedir. 28 Kasım 2025 tarihinde yapılan başvuruların ardından farklı kurumlar arasında yetki aktarımı niteliği taşıyan yazışmalar gerçekleştirilmiş; Bolu İl Özel İdaresi, tesisin belediye sorumluluk alanında olduğunu belirtmiş; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tesisin mevcut çevre izinlerine sahip olduğunu bildirmiş; İl Sağlık Müdürlüğü ölçüm yetkisinin çevre ve belediye birimlerinde olduğunu ifade etmiş; İl İnsan Hakları Kurulu ise teknik inceleme yapılmasına karar vermiştir. Ancak bu süreç, somut ve bağımsız ölçüm sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılması ve riskin bilimsel olarak ortaya konulması noktasında henüz tatmin edici bir açıklığa kavuşmamıştır.

Anayasa'nın 17'nci ve 56'ncı maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2'nci maddesi birlikte değerlendirildiğinde; devletin yükümlülüğü yalnızca zarar doğduktan sonra tazmin mekanizmalarını işletmek değildir. Öngörülebilir ve önlenabilir bir risk karşısında pasif kalınması, pozitif yükümlülüğün ihlali anlamına gelebilecek ağır bir idari ihmale işaret eder. İhtiyat ilkesi, özellikle mahpusların söz konusu olduğu durumlarda, idareye daha sıkı bir denetim ve daha ileri düzeyde önleyici tedbir alma yükümlülüğü yüklemektedir.

İzin belgelerinin varlığı, fiili maruziyet düzeylerinin insan sağlığı bakımından güvenli olduğunu kendiliğinden kanıtlamaz. Asıl mesele; güncel, bağımsız ve akredite ölçümlerle riskin somutlaştırılması, verilerin şeffaf biçimde paylaşılması ve elde edilen sonuçlara göre bağlayıcı tedbirlerin gecikmeksizin uygulanmasıdır. Aksi yaklaşım, kamusal denetimi biçimsel bir prosedüre indirgemek anlamına gelecektir. Bu nedenle, ilgili tüm kurumların koordineli, şeffaf ve bağlayıcı nitelikte somut tedbirler alması; gerekli girişimlerde bulunulması elzemdir.

Bu bağlamda;

1. Tesisin çevre izinleri hangi somut ve güncel ölçümlere dayanmaktadır? Bu ölçümler hapisane sahasında fiilen gerçekleştirilmiş midir?
2. Hapishaneler neden mevzuatta açık biçimde "hassas alan" statüsünde düzenlenmemiştir? Bu eksiklik bir düzenleme boşluğu değil midir?
3. Partikül madde ve gürültü sınır değerlerinin hapisane ölçeğinde aşılmadığına dair kamuoyuna açıklanmış somut veri var mıdır?
4. İhtiyat ilkesi ve mahpusların yaşam ile sağlık hakkının korunması yükümlülüğü gereğince, ciddi ve öngörülebilir bir çevresel risk ihtimali karşısında tesisin faaliyetinin tamamen durdurulması ve kapatılması yönünde neden resen işlem tesis edilmemektedir; bu konuda idarenin açık bir kapatma ve faaliyet sonlandırma iradesi var mıdır?
5. Sınır değer aşımaları tespit edilirse, tesisin faaliyetinin derhal durdurulacağına dair açık bir taahhüt mevcut mudur?